



Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Thermometer seksuele gezondheid

november 2021

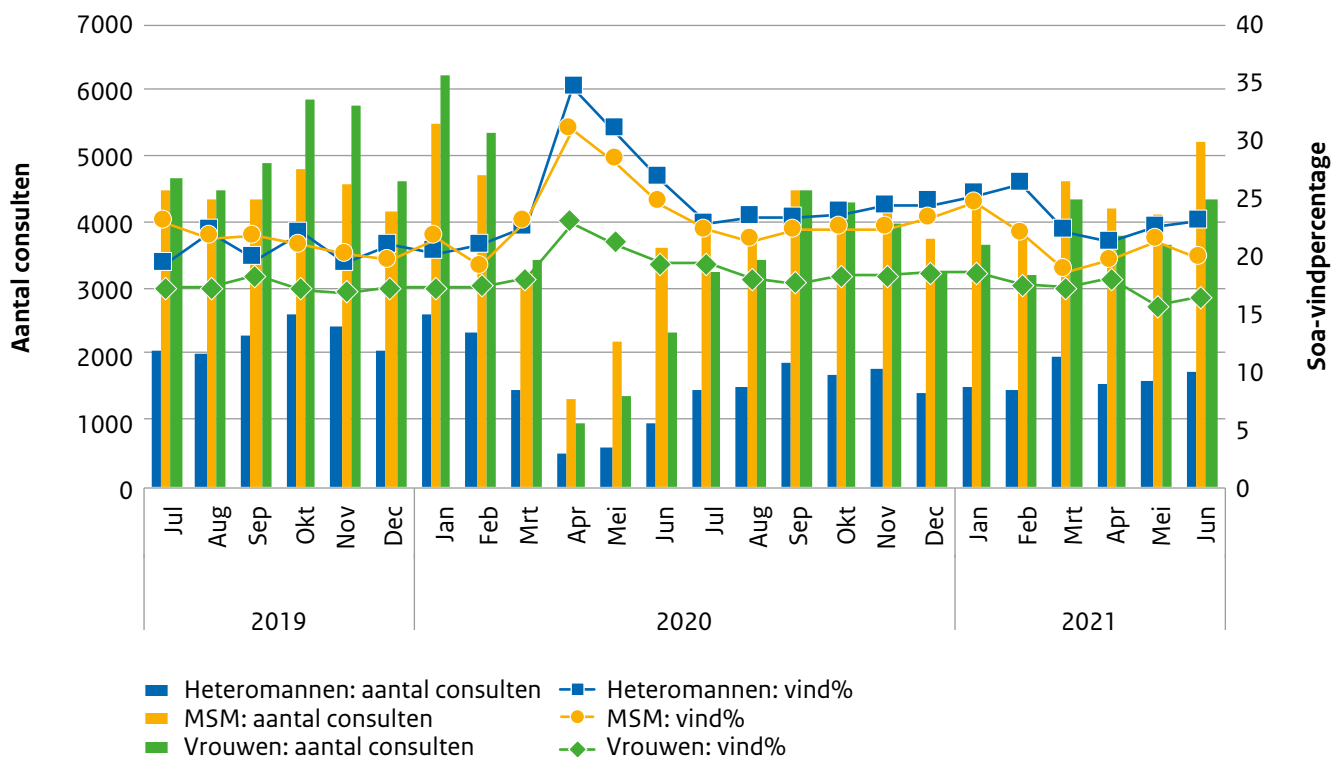
Dit is de halfjaarlijkse thermometer seksuele gezondheid waarin de meest recente gegevens van de Centra Seksuele Gezondheid (CSG's) worden gepresenteerd.

Soa-consulten en -vindpercentage

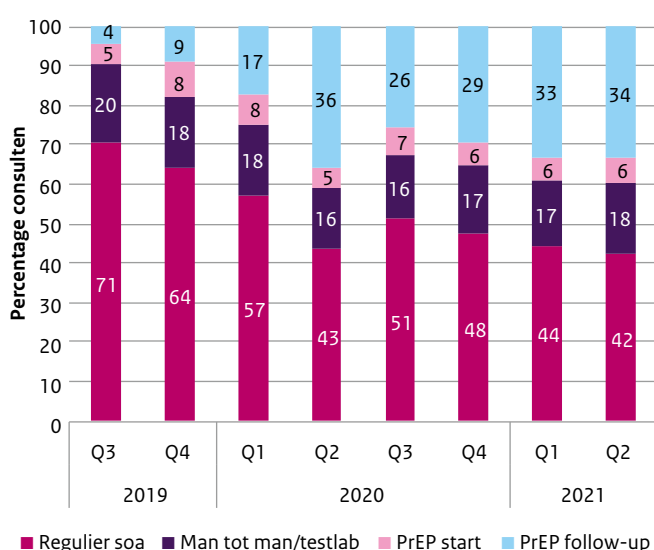
Tussen 1 januari en 30 juni 2021 zijn in totaal 59.547 consulten geregistreerd, waarvan 9.771 bij heteroseksuele mannen, 26.261 bij mannen die seks hebben met mannen (MSM), 22.980 bij vrouwen en 535 bij transgender en/of non-binaire personen. In de eerste helft van 2021 bleef het aantal consulten verlaagd (16% minder) ten opzichte van de periode voor de start van de COVID-19 pandemie (tweede helft van 2019). Dit is met name te zien bij heteroseksuele mannen (27% minder consulten) en vrouwen (24% minder consulten) (Figuur 1). Het aantal consulten bij MSM is amper verlaagd (1,5% minder), echter is er een verschuiving in het type consulten over tijd. Het aandeel PrEP consulten (start en follow-up) van alle MSM consulten nam toe van 9% in het derde kwartaal van 2019 tot 40% in de eerste twee kwartalen van 2021 (figuur 2). Bij MSM worden de soa-vindpercentages voor alle consulttypes samen weergegeven.

Bij MSM en heteroseksuele mannen is er vanaf augustus 2020 een stijging in het soa-vindpercentage te zien met een piek bij MSM in januari 2021 (24,5%) en bij heteroseksuele mannen in februari 2021 (26%). Het vindpercentage daalt vervolgens maar komt bij heteroseksuele mannen nog niet terug op het niveau van 2019 (gemiddeld 20,4% in de tweede helft 2019). Bij MSM is het soa-vindpercentage van de eerste helft 2021 vergelijkbaar met de tweede helft van 2019 (gemiddeld beide 21%). Bij vrouwen was het vindpercentage vanaf augustus 2020 stabiel verhoogd maar was in mei en juni 2021 lager (rond de 16% vergeleken met gemiddeld 17,2% in de tweede helft van 2019).

In de eerste helft van 2021 waren maatregelen van kracht vanwege de COVID-19 pandemie, zoals de avondklok. Het effect van deze maatregelen op de verspreiding van soa is onbekend. De effecten van de maatregelen en gedragsverandering enerzijds en mogelijk gemiste soa-diagnoses door verminderde capaciteit bij de CSG's anderzijds op het voorkomen van soa zijn niet uit elkaar te halen op basis van trends bij CSG's.



Figuur 1 Aantal consulten en soa-vindpercentage naar geslacht en seksueel contact per maand, 1 juli 2019 t/m 30 juni 2021

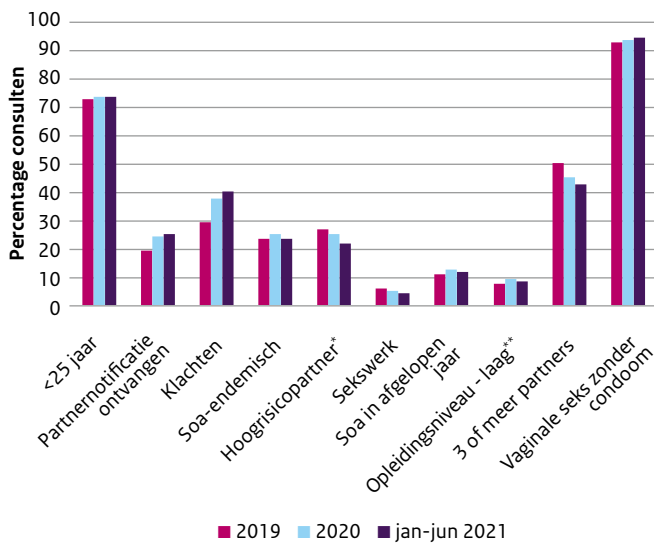


Figuur 2 Verdeling van consulttypes bij MSM per kwartaal, 1 juli 2019 t/m 30 juni 2021

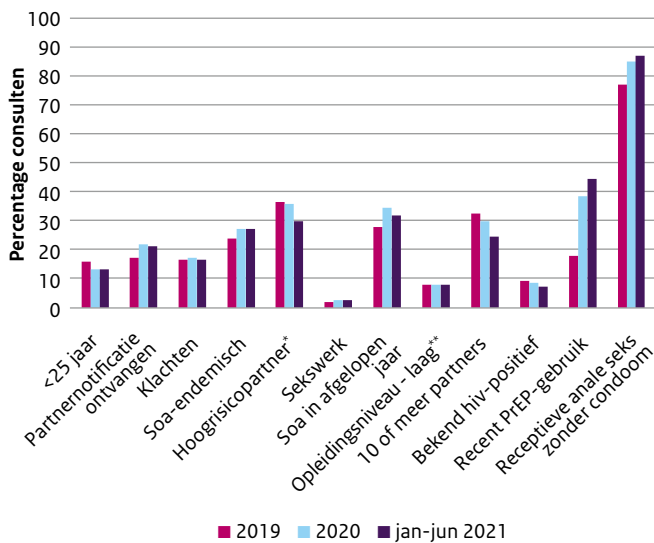
CSG-bezoekers naar (gedrags) kenmerken

In de eerste helft van 2021 was de soa-zorg afgeschaald als gevolg van de COVID-19 pandemie, al was het minder dan in 2020. De mate waarin de zorg door de CSG's werd afgeschaald ten gevolge van de COVID-19 pandemie en de details in prioritering verschilden tussen CSG's. De keuzes omtrent prioritering hadden invloed op de karakteristieken van cliënten die werden gezien bij de CSG's. Er was strengere triagering op personen met klachten en personen met een ontvangen partnertificatie in de eerste helft 2021 ten opzichte van 2019. Dit is met name terug te zien in het percentage heteroseksuele mannen en vrouwen met een van deze karakteristieken (figuur 3).

Van 2019 tot de eerste helft van 2021 is er een afname te zien in het percentage heteroseksuelen en MSM met meerdere partners in de afgelopen 6 maanden. Bij MSM is er een stijging te zien in het percentage consulten waarbij recent PrEP-gebruik en/of receptieve anale seks zonder condoom wordt gerapporteerd (figuur 4).



Figuur 3 Karakteristieken van heteroseksuele mannen en vrouwen bij de CSG's naar jaar (2019, 2020, eerste helft 2021)



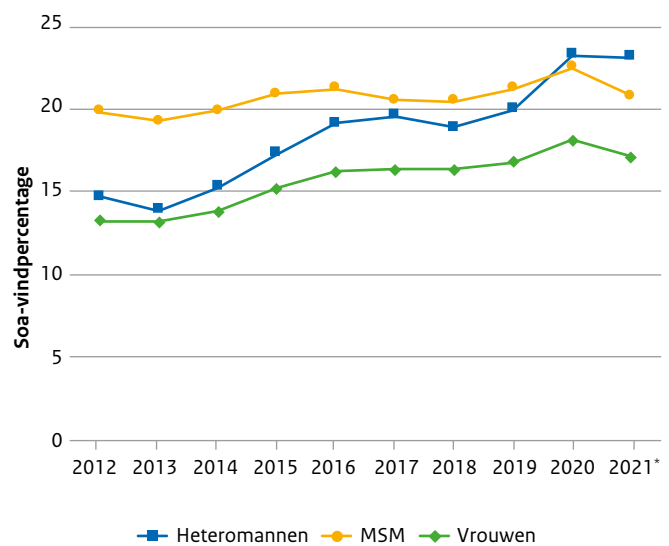
Figuur 4 Karakteristieken van MSM bij de CSG's naar jaar (2019, 2020, eerste helft 2021)

* Hoogrisicopartner = partner met een migratieachtergrond uit een soa/hiv-endemisch land of (voor vrouwen) mannelijke partner die ook seks heeft met mannen.

** Laag opleidingsniveau: geen onderwijs, basisonderwijs, lbo, mavo, vmbo, mbo-1.

Soa-vindpercentage lange termijn

Bij zowel vrouwen als heteroseksuele mannen was het soa-vindpercentage (chlamydia, gonorrhoe, infectieuze syfilis, hiv of hepatitis B) tussen 2016 en 2019 stabiel en steeg in 2020 (figuur 5). In de eerste helft van 2021 bleef het stabiel bij heteroseksuele mannen op 23,1% (23,3% in 2020) en was er een daling bij vrouwen naar 17,1% (18,1% in 2020). Het soa-vindpercentage bij MSM schommelt al jaren rond de 20% maar nam in 2020 toe naar 22,5%. In de eerste helft van 2021 was weer een daling te zien in het vindpercentage naar 20,8% (figuur 5).

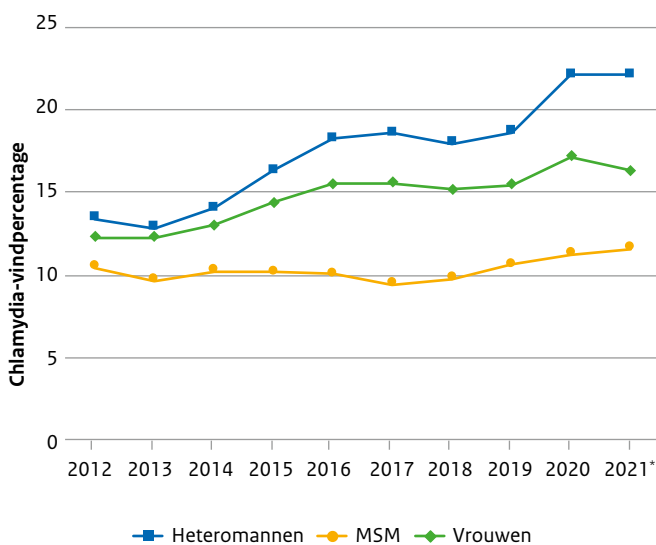


Figuur 5 Soa-vindpercentage naar geslacht en seksueel contact per jaar, 2012-2021*

* Januari t/m juni 2021

Chlamydia

Bij 8.776 CSG-bezoekers werd chlamydia vastgesteld in de eerste helft van 2021. Meer dan de helft van de infecties werd gevonden bij vrouwen en heteroseksuele mannen onder de 25 jaar (53%). Het chlamydia-vindpercentage was tussen 2016 en 2019 stabiel rond de 18% bij heteroseksuele mannen en 15% bij vrouwen (figuur 6). Onder heteroseksuele mannen steeg het vindpercentage fors naar 21,7% in 2020 en bleef gelijk in de eerste helft van 2021 (figuur 6). Bij vrouwen nam het vindpercentage toe in 2020 (16,9%) en nam af naar 16,1% in de eerste helft van 2021. Bij MSM werd een lichte stijging gezien van 9,5% in 2017 naar 11,6% in het eerste halfjaar van 2021. De hoogste chlamydia-vindpercentages werden gezien bij personen die een partnernotificatie voor chlamydia hadden ontvangen (heteroseksuele mannen: 37,4%, vrouwen: 35,6% en MSM: 27,7%), bij heteroseksuele mannen en vrouwen jonger dan 20 jaar (28,1% en 25,5%) en bij heteroseksuele mannen met klachten (27,0%).

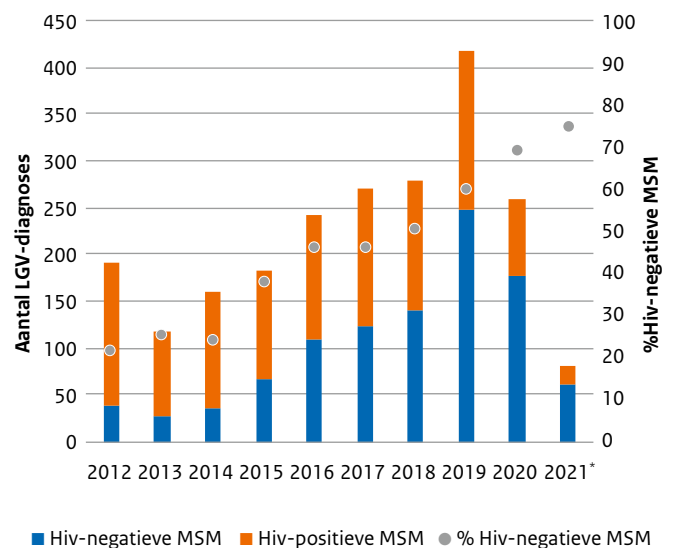


Figuur 6 Chlamydia-vindpercentage naar geslacht en seksueel contact per jaar, 2012-2021*

* Januari t/m juni 2021

Lymphogranuloma venereum (LGV)

Het percentage MSM met een rectale chlamydia-infectie dat ook getest is op LGV was 90% in de eerste helft van 2021. Het aantal LGV diagnoses bij MSM bedroeg 81. Het aandeel hiv-negatieve MSM met een LGV-diagnose neemt toe over tijd, van 21% in 2012 naar 74% in de eerste helft van 2021 (figuur 7). Onder MSM met een LGV diagnose had 54% geen klachten. Van alle hiv-negatieve MSM met een LGV diagnose rapporteerde 49% recent PrEP-gebruik. Het vindpercentage van rectale LGV onder personen getest op rectale chlamydia nam in de eerste helft van 2021 af naar 1,1% bij hiv-positieve MSM (2,0% in 2020) en bleef bij hiv-negatieve MSM stabiel op 0,3% (0,4% in 2020).

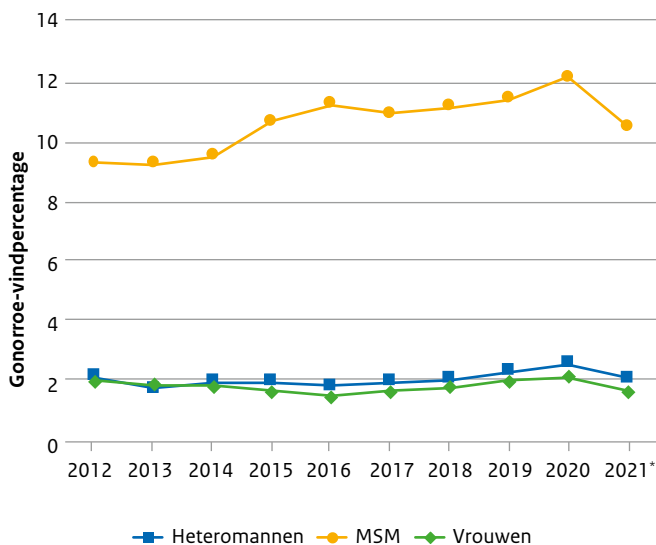


Figuur 7 Aantal LGV diagnoses onder hiv-negatieve en hiv-positieve MSM en percentage LGV diagnoses onder hiv-negatieve MSM per jaar, 2012-2021*

* Januari t/m juni 2021

Gonorroë

Bij 3.261 CSG-bezoekers werd in het eerste halfjaar van 2021 gonorroë vastgesteld. Gonorroë werd het meest gediagnosticeerd bij MSM (83% van alle gonorroë diagnoses). Het gonorroë-vindpercentage nam toe tussen 2016 en 2020 onder heteroseksuele mannen naar 2,5% (1,7% in 2016) en onder vrouwen naar 2,1% (1,4% in 2016). In de eerste helft van 2021 daalden deze vindpercentages naar 2,0% en 1,6%, respectievelijk. Het vindpercentage onder MSM was tussen 2015 en 2019 stabiel rond de 11% maar nam in 2020 toe tot 12,2%. In het eerste halfjaar van 2021 was er weer een daling naar 10,6% (figuur 8). Het vindpercentage in de eerste helft van 2021 was hoger onder hiv-positieve MSM (19,9%) ten opzichte van hiv-negatieve MSM die recent PrEP gebruikten (10,7%) en die geen recent PrEP-gebruik rapporteerden (9,0%). Van alle personen met een gonorroë-diagnose rapporteerde 39% klachten en had 38% een partnertificatie ontvangen in het eerste halfjaar van 2021.



Figuur 8 Gonorroë-vindpercentage naar geslacht en seksueel contact per jaar, 2012-2021*

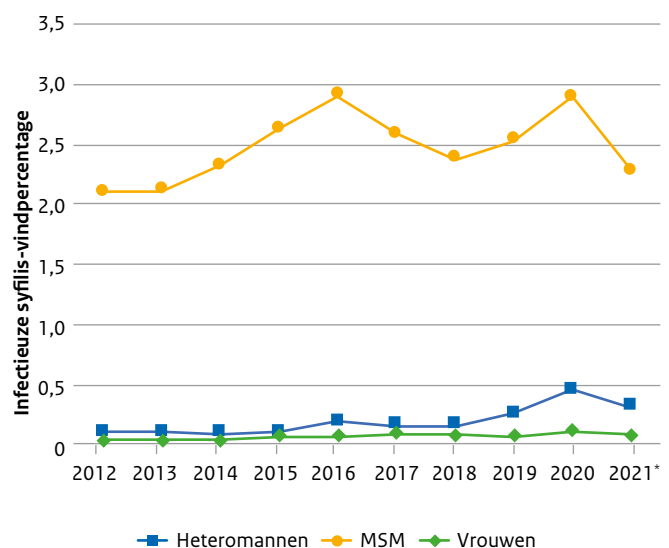
* Januari t/m juni 2021

Antibioticaresistentie van gonokokken

In de eerste helft van 2021 hebben 14 van de 24 CSG's gevoeligheidsbepalingen uitgevoerd voor de Gonokokken Resistentie tegen Antibiotica Surveillance (GRAS). Binnen deze CSG's is bij 40,4% van de personen met een gonorroë-infectie ook een gevoeligheidsbepaling gerapporteerd (n=1.083). Resistentie tegen ceftriaxon, de huidige eerste keus behandeling voor gonorroë, is niet gevonden in GRAS. Resistentie tegen azitromycine nam toe van 2,1% in 2012 tot 10,8% in 2018. In 2019 en 2020 stabiliseerde de trend, maar in de eerste helft van 2021 nam het percentage resistente isolaten opnieuw toe tot 17,4%.

Infectieuze syfilis

In het eerste halfjaar van 2021 werden 601 diagnoses van infectieuze syfilis gesteld, waarvan 97% bij MSM (n=583). Het syfilis-vindpercentage onder MSM fluctueert tussen 2016 en 2021 en was 2,3% in de eerste helft van 2021 (figuur 9). Het vindpercentage was hoger onder bekend hiv-positieve MSM (6,4%) ten opzichte van hiv-negatieve MSM die recent PrEP gebruikten en hiv-negatieve MSM die geen recent PrEP-gebruik rapporteerden (beide 2,0%). Van de hiv-negatieve MSM met een infectieuze syfilis-diagnose rapporteerde 47% PrEP-gebruik in de afgelopen 3 maanden. Bij heteroseksuele mannen steeg het vindpercentage tussen 2018 en 2020, maar nam in de eerste helft van 2021 weer af tot 0,3%. Bij vrouwen is het vindpercentage sinds 2015 stabiel rond de 0,1% (figuur 9). Van de personen met een infectieuze syfilis-diagnose rapporteerde 47% klachten en had 38% een partnertificatie ontvangen in de eerste helft van 2021.

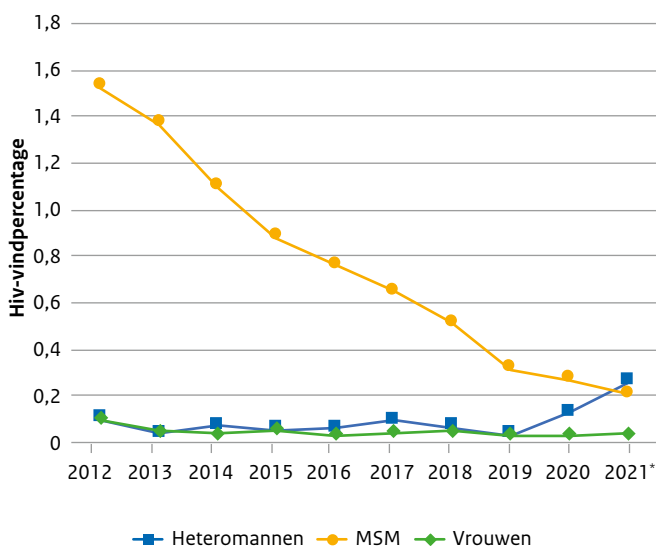


Figuur 9 Infectieuzesyfilis-vindpercentage naar geslacht en seksueel contact per jaar, 2012-2021*

* Januari t/m juni 2021

Hiv

In het eerste halfjaar van 2021 werden 62 nieuwe hiv-infecties gediagnosticeerd bij de CSG's, waarvan 79% (n=49) bij MSM, 16% (n=10) bij heteromannen en 5% (n=3) bij vrouwen. Het hiv-vindpercentage bij MSM daalt al jaren geleidelijk van 1,5% in 2012 tot 0,2% in de eerste helft van 2021. Van alle MSM met een nieuwe hiv-diagnose had 47% een migratieachtergrond uit een gebied met een verhoogde soa/hiv-prevalentie. Bij MSM met een nieuwe hiv-diagnose was 73% al eens eerder op hiv getest, waarvan 49% tussen 2019 en 2021. Bij heteroseksuele mannen en vrouwen zijn de hiv-vindpercentages al jaren stabiel laag. In 2020 en de eerste helft van 2021 stijgt het vindpercentage bij heteroseksuele mannen naar 0,26%. Echter, bij heteroseksuele mannen schommelt het aantal diagnoses per jaar op een laag niveau, en zijn er in de eerste helft van 2021 33% minder hiv-testen uitgevoerd in vergelijking met de tweede helft van 2019. Bij vrouwen blijft het hiv-vindpercentage laag: 0,04% in de eerste helft van 2021 (figuur 10). Er zijn 6 hiv-diagnoses vastgesteld bij personen die PrEP-gebruik in de afgelopen 3 maanden rapporteerden. Hiervan kregen 5 personen PrEP voorgeschreven via de PrEP pilot bij de CSG's en 1 via een andere route.



Figuur 10 Hiv-vindpercentage naar geslacht en seksueel contact per jaar, 2012-2021*

* Januari t/m juni 2021

PrEP pilot bij CSG's

Medio 2019 is het nationale Pre-Expositie Profylaxe (PrEP) pilot programma gestart bij de CSG's. Sinds juli 2019 hebben er 29.055 PrEP start en follow-up consulten plaatsgevonden. Op 30 juni 2021 had het PrEP pilot programma 7.192 deelnemers.

In het eerste halfjaar van 2021 zijn 1.633 PrEP start en 8.917 follow-up consulten uitgevoerd. Bij het eerste consult gaf 98% van de bezoekers aan daadwerkelijk te willen beginnen met PrEP via het CSG. Daarnaast gaf 28% van de bezoekers bij het eerste consult aan al PrEP gebruikt te hebben in het afgelopen jaar. De meest voorkomende indicatie om met PrEP bij het CSG te beginnen in 2021 was onveilige anale seks (83%), gevolgd door een rectale soa of syfilis diagnose (17%). In 176 (11%) van de consulten werden ook 'overige redenen' aangegeven; daar werden optimaal beschermd willen zijn (56%) en angst voor hiv (36%) het vaakst genoemd. In het eerste halfjaar van 2021 zijn 168 deelnemers gestopt met PrEP gebruik bij het CSG, waarvan 18% aangaf door te gaan met PrEP gebruik via een andere provider. Bij 82 deelnemers voor wie een reden om te stoppen is geregistreerd was minder risicogedrag (79%) de meest voorkomende reden om te stoppen met PrEP bij het CSG.

Sense

In het eerste halfjaar van 2021 zijn er 5.232 Sense hulpvragen geregistreerd (n=5.998 in de tweede helft van 2019), waarvan 72% bij vrouwen. Net als in voorgaande jaren waren anticonceptie (n=1.626; 42%) en seksualiteit (n=1.342; 35%) de meest voorkomende gespreksthemas bij vrouwen. Seksualiteit (924; 70%) bleef het meest voorkomende gespreksthemas bij mannen. De resultaten zijn echter moeilijk te interpreteren omdat de registratie van de Sense hulpvragen niet uniform is.

Dit is een uitgave van:

**Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu**

Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven
www.rivm.nl

November 2021

*Met dank aan alle Centra Seksuele Gezondheid, GGD-en,
en de medisch microbiologische laboratoria.*

Contact: soap@rivm.nl